

biblio.ugent.be

The UGent Institutional Repository is the electronic archiving and dissemination platform for all UGent research publications. Ghent University has implemented a mandate stipulating that all academic publications of UGent researchers should be deposited and archived in this repository. Except for items where current copyright restrictions apply, these papers are available in Open Access.

This item is the archived peer-reviewed author-version of:

Title: Wouter Buikhuisen als 'gonzo' voor allerheiligen

Authors: Marc Cools

In: *Crimelink*, jrg. 3, nr. 2, 12-13, 2010.

Optional: [link to the article](#)

To refer to or to cite this work, please use the citation to the published version:

Cools, M. (2010). Wouter Buikhuisen als 'gonzo' voor allerheiligen. *Crimelink*, jrg. 3, nr.2. p.12-13.

WOUTER BUIKHUISEN ALS 'GONZO' OP ALLERHEILIGEN

Wie ons kent, al eens de moeite heeft gedaan onze publicaties te lezen of ons in levenden lijve heeft mogen aanhoren, weet dat we hoegenaamd niets, maar dan ook niets te maken hebben met welke vorm van 'bio-kriminologie' dan ook. 'Criminomie' is eerder ons ding. Dit belet echter niet dat we op zondag 1 november 2009 – de katholieken onder ons vieren dan al hun heiligen en doden - gekluisterd zaten voor het scherm. Op Nederland 2 zond HUMAN/KRO/IKON om 23.45 uur – ook niet echt een christelijk uur – de documentaire 'Profiel: Het brein. Wouter Buikhuisen: ik zal nooit meer buigen' van Jeroen Berkvens uit.

Dit was een schitterende reportage die zelfs 'Canvas' – ons tweede net, speciaal voor links intellectueel Vlaanderen gesubsidieerd, ook als is dit doorgaans een contradictie in termen - op de Vlaamse staatstelevisie 'rood' zou doen aanlopen. In het tijdschrift 'Humo', zoiets als de 'Dag allemaal' voor bovengenoemd publiek, werd de documentaire aangekondigd, en we citeren, 'Wouter Buikhuisen deed eind jaren zeventig als criminoloog onderzoek naar het verband tussen biologische en sociale factoren bij crimineel gedrag. De Nederlandse media verketterden hem. Inmiddels is zijn gedachtegoed ingehaald door de tijdsgeest en door de onderzoeken in binnen- en buitenland'. Vermoedelijk heeft geen enkele 'Humo-lezer' dit opgemerkt. Op deze bijna fascistoïde aankondiging volgde immers geen enkele lezersbrief en ook de Vlaamse kwaliteitskrant 'De Morgen' – te vergelijken met de DDR-regimekrant 'Neues Deutschland' - bleef oorverdovend stil. 'We confess', we lezen ook 'Humo' en 'De Morgen', al was het maar omwille van de datum en de prijs die er altijd juist in staan.

Wouter Buikhuisen promoveerde in 1965, we waren toen zelf drie jaar, op 'Achtergronden van nozemgedrag' en is de uitvinder van het woordje 'provo'. Hij was achtereenvolgens: hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen, adviseur van justitieminister - voormalig hoogleraar straf- en strafprocesrecht aan de Nijmeegse universiteit en lid van de Coornhert-Liga, de latere premier - Dries Van Agt en hoogleraar Criminologie en Penologie aan de Universiteit Leiden in opvolging van en onder het goedkeurend oog van Willem Nagel. Daar wou hij, in zijn eigen en recente woorden, 'komen tot een integratie van inzichten ontleend aan de biologie en de sociale wetenschappen, een combinatie om te kijken of je langs die weg tot een betere manier kunt komen om criminaliteit te verklaren'. De universiteit en de rechtsfaculteit hadden er voldoende financiële middelen voor over. Tot ... de hel losbarstte.

Tijdens de oratie van Wouter Buikhuisen kwam het tot ongeregelheden, uitgevoerd door zeer moedige en dus gemaskerde lui, in de zaal en op het podium. Op zijn criminologisch instituut kwamen er bommeldingen, zijn lessen werden gestoord en thuis kreeg hij en zijn gezin (doods)bedreigingen en werd er 'poep' - voor de Vlamingen gewoonweg 'stront' genoemd - in zijn brievenbus gedeponed. Criminaliteit is natuurlijk

enkel maar een gevolg van sociaaleconomische uitsluiting veroorzaakt door het rotte kapitalisme en het al even smerige neoliberalisme. Protesteren tegen andere inzichten is dus een 'must'. Helaas, pindakaas. Zonder het rotte kapitalisme en neoliberalisme geen bedrijven, geen bedrijven geen belastingen, geen belastingen geen universiteiten, dag en vaarwel universitaire criminologie en criminologen.

Met een hoogleraar die voor een rechtse justitieminister heeft gewerkt om het 'WODC' verder uit te bouwen, mag, beter moet, je afrekenen, op welke wijze dan ook. Al dan niet gedreven door een zekere 'jalousie du metier', roerden ook een aantal hooggeleerde collega's criminologen zich. Cees Schuyt, Herman Bianchi, Connie Dessaur - vooral gekend onder haar/zijn artiestennaam Andreas Burnier - en finaal ook Willem Nagel vonden het wetenschapsoezet - ook al was dit nog niet of nauwelijks gekend en volledig uitgeschreven - van Wouter Buikhuisen maar niets. Sommige collega's zijn nu eenmaal helderziende en kunnen vooral lezen wat er niet staat. We kunnen erover meespreken toen we zelf actief waren als expert op het Kabinet van de liberale - en dus zeer zeker rechtse - Minister van Justitie, Marc Verwilghen. Zeer achtenswaardige Vlaamse mediaproducten zoals: 'Knack', 'De Morgen', 't Pallieterke' en hun onderzoeksjournalisten - dit zijn in Belgenland privédetectives die niet onder de detectivewet vallen, snappie? - maar zoeken en niets vinden. Weinig onderzoek en nog minder journalistiek dan maar. Ach, we luisterden vooral naar ons moeder die de bijhorende foto's altijd wel knap vond, het moet gezegd, ze hadden altijd zeer mooie en professionele fotografes bij.

Wie zich als een ketter in de 'linkse kerk' gedraagt of vloekt, krijgt dus het 'journaille' over hem. De 'Vrij Nederland' columnist Piet Grijs, pseudoniem van Hugo Brandt Corstius, startte een andere campagne - die volgens wijlen Theo van Gogh zo uit de nationaalsocialistische 'Der Stürmer' zou kunnen komen - op in navolging van het reclasseringstijdschriftje KRI dat het maar over hersenonderzoek en -operaties had. Een bloemlezing aan scheldwoorden in alfabetische volgorde om Wouter Buikhuisen te benoemen: aartsopportunist, bedrieger, besmette figuur, charlatan, dom en slecht, kale impotente carrière wetenschapper, onbenul, slangenbezweerder, verblinde vakidoot, verzamelpunt van het Nederlandse fascisme, windbuil, windvaan en zweetmeter. Niveau van dit kwaliteitstijdschrift, niet waar ?

Hij werd ook vergeleken met Cesare Lombroso, nazi-arts Josef Mengele en nazi-criminoloog Franz Exner. Het feit dat Wouter Buikhuisen als kind zelf in een 'Jappenkamp' in voormalig Nederlands Indië had gezeten en we vermoeden geleden, mocht niet baten. Vrij Nederlanderredacteur Rob Sijmons moet dit 'detail', geheel vrij naar Jean-Marie Le Pen, ontgaan zijn. Wouter Buikhuisen onderging zonder al te veel tegenreactie van zichzelf en waardig deze hetze, gesteund door zijn inzicht dat je onverdedigbaar bent als men je een onbestaand standpunt toedicht en je hierop aanvalt. Piet Grijs en de Nederlandse jeugdbescherming werden er nog hondsdoller

van. Goed gedaan Wouter. Wouter Buikhuisens onderzoek verhuist ondertussen wel van de rechtsfaculteit naar deze van de psychologie, verliest zijn onderwijsopdracht, hij gaat op ziekteverlof en zal finaal afscheid nemen van de Universiteit Leiden om de antiekwinkel van zijn vrouw te vervoegen. De banvloek was succesvol. Schrijven zal hij blijven doen, tot laatst nog in 'Delikt & Delinkwent'. Wie schrijft die blijft, ook al blijf je vooral in 'De Slegte' liggen.

Als student criminologie aan de Vrije Universiteit Brussel in de eerste helft van de jaren '80 - de Nederlandstalige erfgenaam van de door de 19de eeuwse Brusselse liberale vrijmetselarij opgerichte 'Université Libre de Bruxelles' - kochten we onze cursussen en boeken, voor zover die er al waren, in de 'Vubtiék'. Dit zeer klein winkeltje op de universiteitscampus had voor de criminologen in spé twee boeken in voorraad: 'Over misdaden & straffen' van Cesare Beccaria en 'Basismodellen in de Kriminologie' van de hand van Herman Bianchi. Bij de eerste was er natuurlijk geen spoor van bio-kriminologie, bij de tweede eens te meer. Deze vorm van criminologiebeoefening was volgens hem immers een uitwas van de Duitse 'Kriminalbiologie' uit de jaren '30 en '40. 'Case closed' en voor de jonge studenten 'exit Wouter Buikhuisen', niets meer dan een kritisch te bespreken voetnoot in de Nederlandstalige criminologie.

Tijden veranderen. In een door de KRO in 2005 uitgezonden programma 'Reporter' werd de 'Affaire Buikhuisen' botweg een 'karaktermoord van links' genoemd en is het tijt gekeerd. De wetenschap kan terug worden beoefend in de 'Tuin van Akademos' en de discussie over de ware aard van de goden is opnieuw vrij. Heeft Nederland dan toch het 'vrij onderzoek' of 'libre examen'- dat door de grondlegger van de 'Université Libre de Bruxelles', Pierre-Théodore Verhaegen boven alle anderen werd geplaatst - ontdekt? Vandaag blikt zelfs de criminoloog Rienkert Jongman, toch geen rechtse rakker, in schaamte terug op zijn houding door Wouter Buikhuisen als wetenschapper destijds niet te hebben gesteund. Wetenschap moet immers altijd vrij zijn en heeft behoefte aan Chaïm Perelmans definitie van het vrij onderzoek als 'le rejet de tout argument d'autorité en matière intellectuelle, quelle que soit l'autorité qui cherche à imposer ses directives à notre pensée et quel que soit le domaine où cette autorité cherche à nous imposer ses directives'.

Bovenal was de 'Affaire Buikhuisen' misschien wel een verhaal van wetenschappers die zich gedroegen als jaloerse en zeer kleine kinderen, opgezweept door het volgens Boudewijn van Houten 'Goebbels-achtige stoken' van Hugo Brandt Corstius. Misschien bedoelde Willem de Zwijger met de woorden 'Mon Dieu, ayez pitié de ce pauvre peuple' misschien wel zijn toekomstig criminologendom dat zich op Wouter Buikhuisen wierp? En toch zou hij trots geweest zijn op de elf jarige Wouter Buikhuisen die bij het verlaten van het 'Jappenkamp' voor zichzelf zou zweren: 'niemand zal mij ooit meer mijn vrijheid afnemen en ik zal nooit meer buigen'.

In goede 'Gonzo-traditie' keken we op 10 december 2009 in de grote aula, van de door onze toenmalige Koning Willem I in 1817 gestichte Gentse (Rijks)universiteit, naar onze pas gepromoveerde eredoctor Cyrille Fijnaut en dachten aan ... Wouter Buikhuisen. Nu het 'WODC' zich verdiept in 'de hersenen in beeld: neurologisch onderzoek en vraagstukken op het gebied van verklaring, reductie en preventie van criminaliteit', verdient Wouter Buikhuisen misschien toch ook wel een eredoctoraat wegens slachtoffer van intellectuele censuur en riooljournalistiek. Maar ja, de partij van Geert Wilders heeft dit idee ook als eens geopperd en dus begeven we ons op nog gladder Nederlands ijs. En toch, komaan Nederlandse collega's, geef het vrij onderzoek een kans en we vergeven U de lokroep in 1585 - na de 'Val van Antwerpen' - om onze intelligentsia in te pikken in plaats van die Spaanse furie en haar katholieke inquisitie aan te pakken en ons te helpen. Het laattijdig uitbaggeren van de Schelde, de prachtige stroom waaraan we wonen, en het met listen promoten van de Rotterdamse Haven kunnen jullie misschien nog wat 'aflaten' bezorgen. Denk er eens over na.

Geachte lezeres en lezer, zoals U zelf al heeft gemerkt was dit verhaaltje maar een 'hersenspinsel' waarin iedere gelijkenis met bestaande personen en feiten, interpretaties, helderziendheid en lange tenen trappen louter toeval was. Het was slechts een spontane ordening binnen een methodologisch individualisme waarvoor natuurlijk slechts de gehele gemeenschap verantwoordelijkheid kan dragen en bijgevolg ook schuldig aan is. Net zoals 'Wouter Buikhuisen' en zijn 'ik denk anders', is de sociale uitsluiting door de 'mainstream criminology' ook voor ons zwaar om dragen. Grapje hoor, trouw tot de bedelzak zoals het de Geuzen betaamd, en zonder god of meester, is een leukere en vrijere manier om in de 'Tuin van Akademos' rond te dwalen.

Marc Cools, Universiteit Gent en Vrije Universiteit Brussel